

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ УЧАСНИКІВ ЛІКУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

У статті пропонується диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу. Головною метою статті є запропонування диференційного підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу. Уведено до наукового обігу поняття «диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу».

Диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу – це комплекс психологічних заходів, які забезпечують здійснення лікувального процесу різних категорій пацієнтів.

Розкрито особливості диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу. Особливість диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу полягає в тому, що цей підхід спрямований на надання психологічної допомоги всім учасникам лікувального процесу, з розподілом їх на категорії. Для надання якісної психологічної допомоги хворим психологічний супровід останніх проводиться на всіх етапах лікування.

Диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу спрямований на людей, які є фахівцями із психології, що надають комплексну психологічну допомогу іншим людям у закладах охорони здоров'я. Звичайно, можна сперечатися щодо змісту цього підходу та його особливостей, але сам факт, що цей підхід спрямований на іншу людину, не викликає сумнівів.

За такого підходу психологічний супровід учасників лікувального процесу забезпечується під час надання медичної допомоги всіх видів, як-от: екстренна медична допомога; стаціонарна медична допомога; амбулаторна медична допомога.

За диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу останні розподіляються на категорії за віком, статтю, освітою, професією, класифікацією і номенклатурою хвороб, наявністю інвалідності, соціальним статусом, сімейним станом.

З'ясовано можливості застосування диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу в закладах охорони здоров'я. Застосування диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу психологами (медичними психологами) у закладах охорони здоров'я має багато можливостей, серед них можливість надавати пацієнтам та їхнім рідним якісну психологічну допомогу, можливість супроводжувати медичний персонал під час роботи, а також можливість самовдосконалюватися фахівцям із психологічної роботи.

Ключові слова: психологічний супровід, психологічні заходи, диференційований підхід, пацієнт, рідні пацієнта, психолог, лікарі, молодший медичний персонал.

Постановка проблеми. Наукова проблема полягає в тому, що сучасна медична психологія передбачає виконання завдань фахівцями-практичними психологами та лікарями-психологами за призначенням у галузі охорони здоров'я. Специфіка праці лікарів-психологів і практичних психологів, з одного боку, вимагає відповідальної поведінки особистості, з іншого боку, передбачає наявність певних якостей в особистості.

Актуальність даної проблеми мотивована тим, що на сучасному етапі медична психологія потребує кардинальних змін і введення інноваційних технологій, а саме запровадження психологічного супроводу в лікувальний процес (включення пацієнта, рідних пацієнта, лікарів, лікаря психолога або практичного психолога в лікувальний процес).

Виходячи з того, що питання диференційного підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу недостатньо вивчене сучас-

ними закордонними та вітчизняними вченими, наявна потреба в його дослідженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що через зростання кількості соматичних захворювань, психічних розладів та поширення інвалідності в цивільних осіб питання психологічного (медико- психологічного) супроводу вивчається багатьма вітчизняними вченими [1, с. 15–32; 2, с. 48–50; 3, с. 48–50; 4, с. 75–79; 5, с. 287–294; 6, с. 459–463; 7, с. 108–118]. Попри велику кількість джерел, питання диференційного підходу психологічного супроводу в медичній психології недостатньо вивчено. Відсутність диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу не завжди приводить до позитивної динаміки в реабілітації та лікуванні пацієнтів.

Мета статті – запропонувати диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу.

Для досягнення мети ми перед собою поставили такі завдання:

1. Увести до наукового обігу поняття «диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу».

2. Розкрити особливості диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу.

3. З'ясувати можливості застосування диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу в закладах охорони здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Недостатня соціальна та психологічна підтримка учасників лікувального процесу визначається такими чинниками, як відсутність диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу в закладах охорони здоров'я.

Велику роль у лікувальному процесі відіграє зустріч учасників лікувального процесу із психологом (практичний психолог, лікар-психолог), який передусім буде застосувати диференційований підхід (психологічного супроводу в закладах охорони здоров'я). У словниках, довідниках, статтях чи інших наукових джерелах ми не знайшли тлумачення поняття «диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу».

Аналіз цього поняття і його наповнення дозволив визначити його характерні ознаки. Так, диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу – урахування психологом індивідуальних особливостей учасників лікувального процесу під час надання психологічної допомоги.

У цій статті ми розглянемо дефініцію поняття «диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу». За допомогою словників і довідників зв'язували основні його сутнісні ознаки – це комплекс психологічних заходів, що забезпечують здійснення людьми лікувального процесу.

Отже, розкриємо сутність дефініції згаданого терміна. Диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу – це комплекс психологічних заходів, які забезпечують здійснення лікувального процесу різних категорій пацієнтів.

Логіка побудови поняття «диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу» дозволяє визначити суттєві ознаки, що притаманні цій дефініції і відрізняють її від іншої. Родовою ознакою є комплекс психологічних заходів. Це цілісна система, що складається з небагатьох взаємопов'язаних компонентів, комплекс психологічних заходів, які забезпечують здійснення лікувального процесу різних категорій пацієнтів. Видовою ознакою

цього поняття є комплекс психологічних заходів. Несуттєвими ознаками можна вважати функціональні критерії, а саме забезпечення здійснення лікувального процесу. Ці критерії можуть уточнюватися або змінюватися залежно від специфіки дослідження.

Психологічна складова частина цього супроводу містить: психодіагностику, психологічне консультування, психокорекцію та психопрофілактику, психоосвіту залежно від потреб учасників лікувального процесу (рис. 1).

Діяльність фахівців із психології, які здійснюють психологічний супровід, передбачає створення різноманітних умов для забезпечення досліджуваного процесу, реалізацію спеціальних заходів для допомоги учасникам лікувального процесу (пацієнти, рідні пацієнтів, лікарі, молодший медичний персонал) з метою лікування різних категорій пацієнтів. Це найбільш складний підхід, оскільки він дозволяє розглянути особливості об'єкта дослідження як сукупність взаємопов'язаних компонентів через такі аспекти, як: історичний, цільовий, структурний, функціональний, ресурсний, інтеграційний, комунікаційний, диференційованим шляхом.

Хочемо нагадати, що ми ввели в науковий обіг поняття «диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу».

Диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу спрямований передусім на фахівців із психології, що надають комплексну психологічну допомогу іншим людям у закладах охорони здоров'я. Звичайно, можна сперечатися щодо змісту цього підходу та його особливостей, але сам факт, що цей підхід спрямований на іншу людину, не викликає сумнівів. Тільки те, що втілюється, інтегрується в сучасній медичній психології, визначає цінність психологічної діяльності в закладах охорони здоров'я. Цей підхід висуває свої вимоги у вигляді поширених серед учасників лікувального процесу уявлень про типовий психологічний супровід у закладах охорони здоров'я.

За такого підходу психологічний супровід учасників лікувального процесу забезпечується під час надання медичної допомоги всіх видів, як-от: екстренна медична допомога; стаціонарна медична допомога; амбулаторна медична допомога.

За диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу останні розподіляються на категорії за віком, статтю, освітою, професією, класифікацією і номенклатурою хвороб, наявністю інвалідності, соціальним статусом, сімейним станом.

Під час супроводження пацієнтів у процесі лікування необхідно проводити весь необхідний комплекс заходів, зокрема роботу з рідними, які будуть спрямовані на адаптацію пацієнта в суспільстві.

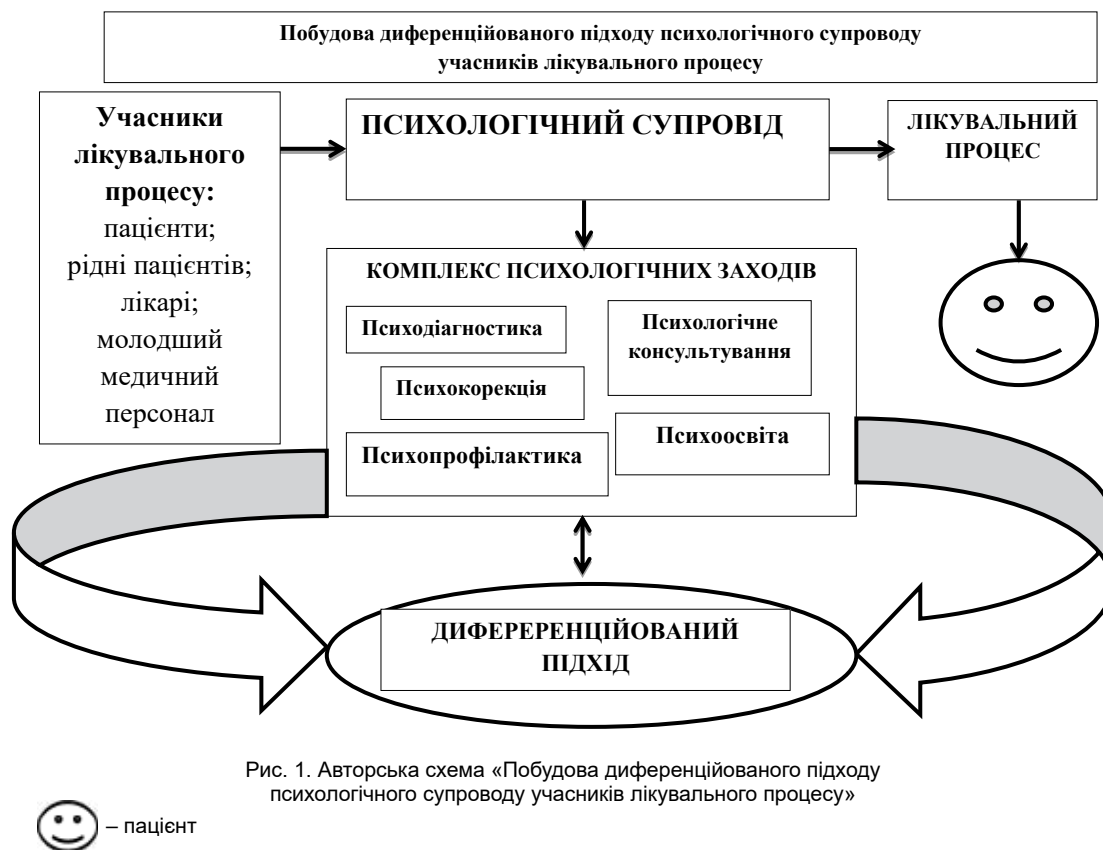

Рис. 1. Авторська схема «Побудова диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу»

За умови надання якісної психологічної допомоги в закладах охорони здоров'я нами пропонується забезпечувати психологічний супровід медичних працівників під час їхньої роботи, а саме комплекс психологічних заходів, як-от психологічне консультування, психокорекція, психоосвіта, психопрофілактика, спрямованих на професійне самовдосконалення, на профілактику синдрому емоційного вигорання, на психоосвіту, застосовуючи диференційований підхід (див. рис. 2).

Інноваційність психологічного досвіду полягає в тому, що відбувається в медичній галузі, базується на актуалізації досягнення успіху всіма учасниками лікувального процесу за допомогою використання диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу. Відбувається стимуляція життєвих потреб, цілей, своїх потенційних можливостей та індивідуальних особливостей для проєктування індивідуального маршруту, сприяє індивідуально-особистістному саморозвитку.

Останніми роками професія психолога в медичній галузі популярна. Психолог – це людина, що допомагає вирішувати особистісні та міжособистісні проблеми всім учасникам лікувального процесу.

Фахівець із психології не дає порад, не вчить, не звинувачує, зате загострює увагу на тому, що найбільш істотно для учасника лікувального процесу, допоможе учаснику лікувального процесу задіяти

всі можливості та всі здібності, підвищити якість сприйняття, усвідомити проблему в повному обсязі, тобто цей фахівець сприяє створенню найбільш якісних умов для проведення лікувального процесу. Використовуючи психологію оптимізму, фахівець створює теплу атмосферу, слідуючи за інтересами особистості, допомагаючи учаснику лікувального процесу вийти за рамки звичайних переконань, стереотипів.

Отже, застосування диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу в закладах охорони здоров'я має багато можливостей, серед яких можливість надавати пацієнтам та рідним пацієнтів якісну психологічну допомогу, можливість супроводжувати медичний персонал під час роботи, а також можливість самовдосконалюватися фахівцям із психологічної роботи.

Висновки. У підсумку зазначимо, що нами запропоновано диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу.

1. Уведено до наукового обігу поняття «диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу». Диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу – це комплекс психологічних заходів, які забезпечують здійснення лікувального процесу різних категорій пацієнтів.

2. Розкрито особливості диференційованого підходу психологічного супроводу учасників ліку-

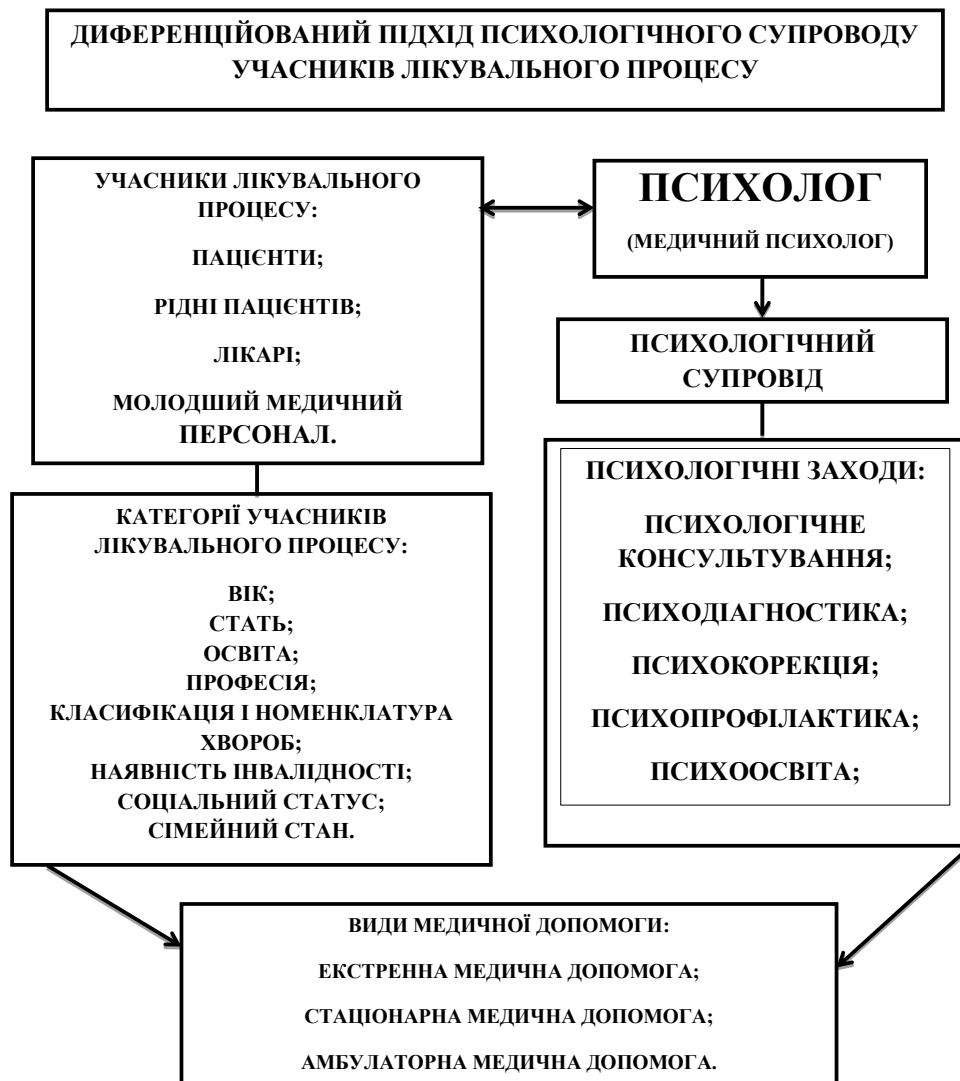

Рис. 2. Авторська схема «Диференційований підхід психологічного супроводу учасників лікувального процесу»

вального процесу. Особливість диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу полягає в тому, що цей підхід спрямований на надання психологічної допомоги всім учасникам лікувального процесу, з розподілом їх на категорії. Для надання якісної психологічної допомоги хворим психологічний супровід необхідний на всіх етапах лікування.

3. З'ясовано можливості застосування диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу в закладах охорони здоров'я. Застосування диференційованого підходу психологічного супроводу учасників лікувального процесу в закладах охорони здоров'я має багато можливостей, а саме: можливість надавати пацієнтам і рідним пацієнтів якісну психологічну допомогу, можливість супроводжувати медичний персонал під час роботи, а також можливість самовдосконалюватися фахівцям із психологічної роботи.

Література:

1. Василюк Ф. От психологической практики до психотехнической теории. *Московский психотерапевтический журнал*. 1992. № 1. С. 15–32.
2. Лобунець А. Медико-психологічний супровід студентів-інвалідів. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Психологія». 2012. № 1009. Вип. 49. С. 175–178.
3. Лобунець Г. Проблема розладів психічної сфери студентів, які мають інвалідність. *Медична психологія*. 2012. № 4. С. 48–50.
4. Пелюстка М. Запропонування авторської моделі психологічного супроводу пацієнтів, які мають розлад адаптації, у медичну психологію. *Теорія і практика сучасної психології*. 2018. № 4. С. 75–79.
5. Мушкевич М. Поняття супроводу у сучасній психологічній науці. *Проблеми загальної та педагогічної психології* : збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка

- АПН України / за ред. С. Максименка. Київ, 2011. Т. XIII. Ч. 1. С. 287–294.
6. Новікова Ж. Теоретичні аспекти психологічного супроводження функціонування особистості. *Молодий вчений*. 2018. № 5 (2). С. 459–463.
7. Холмогорова А., Зарецкий В. Может ли культурно-историческая концепция Л.С. Выготского помочь нам лучше понять, что мы делаем как психотерапевты? *Культурно-историческая психология*. 2011. № 1. С. 108–118.
-

Peliustka M. I. Differentiated approach to psychological support of participants of the treatment process

The article proposes a differentiated approach to the psychological support of participants in the medical process. The main goal of the article is to offer a differential approach to psychological support for participants in the medical process. The concept of “differential treatment of psychological support of participants in the medical process” was introduced into the scientific circle.

Differentiated approach of psychological support of participants in the medical process – a complex of psychological measures, that ensure the implementation of the medical process of various categories of patient.

The features of the differentiated approach of psychological support of participants of the medical process are revealed. The peculiarity of the differentiated approach of psychological support to participants in the medical process is that this approach is aimed at providing psychological assistance to all participants in the medical process, sharing them in the category. To provide high-quality psychological care to patients, psychological support of patients is carried out at all stages of treatment.

A differentiated approach to the psychological support of participants in the medical process is aimed primarily at people who are specialists in psychology, providing comprehensive psychological assistance to other people in health care facilities. Of course, it can be argued that the content of this approach and its peculiarities, but the fact that this approach is directed to another person and does not call in question.

In the differentiated approach of psychological support of the participants in the medical process, participants in the medical process are divided into the following categories, such as: by age; by gender; by education; by profession; by classification and nomenclature of diseases; in the presence of disability; by social status; by marital status.

In the differentiated approach of psychological support of participants in the medical process, psychological support of the participants medical process is provided for all types of medical assistance, such as: emergency medical aid; inpatient medical care; outpatient medical aid.

The possibilities of applying a differentiated approach to psychological support of participants in the medical process in health care institutions are discussed. The application of a differentiated approach to the psychological support of participants in the medical process by psychologists (medical psychologists) in health care facilities has many possibilities, such as the ability to provide patients and relatives with quality psychological help, the opportunity to accompany medical staff while working, as well as the ability to self-improve specialists in psychological work.

Key words: *psychological support, psychological measures, differentiated approach, patient, patient's relatives, psychologist, doctors, junior medical staff.*